

2008 рік: Команда суперників

З якого дива я лежала на задньому сидінні блакитного мікроавтобуса з тонованими вікнами? Гарне питання. Я намагалася поїхати зі свого дому у Вашингтоні, округ Колумбія, так, щоб мене не помітили репортери, які стирчали перед ним.

Це сталось увечері 5 червня 2008 року, коли я їхала на таємну зустріч з Бараком Обамою, а не з тим, на кого я сподівалася ще кілька місяців тому. Я програла, а він переміг. Ще не минуло достатньо часу, щоб я звикла до нового становища. Але є, як є. Через його расу й мою стать остання кампанія праймеріз стала історичною подією, але водночас вона була виснажливою, запальною, тривалою, і ми йшли слід у слід. Я була розчарована й знесилена. До самісінького кінця я переймалася кампанією, але Барак переміг, і тепер настав час підтримати його. Ті цілі й ті люди, задля яких я провадила свою кампанію, – американці, які втратили роботу й можливість одержати медичну допомогу, які не можуть заплатити за пальне, харчі або коледж, яких упродовж попередніх сімох років уряд просто не бачив, – усі вони тепер сподівалися на те, що він стане сорок четвертим президентом Сполучених Штатів.

Легко тепер не мало бути ні мені, ні моему штабові, ні тим, хто повністю віддалися нашій справі. Насправді, нелегко буде й Бараківі, й тим, хто його підтримував. Під час праймеріз обидві наші команди не випускали з поля зору одна одну. З обох боків лунала запальна риторика й були уражені почуття, але, попри відчутний тиск з боку його

прихильників, я відмовилася зійти з дистанції, поки не було підраховано останній голос.

За два дні до того ми розмовляли з Бараком пізно ввечері, після заключних праймеріз у Монтані та Південній Дакоті. «Треба поговорити, коли ви вважатимете це за доцільне», – сказав він. Наші стежки перетнулися за лаштунками давно спланованої конференції Америка-но-Ізраїльського комітету в справах суспільних відносин у Вашингтоні. Хоча це й було трохи незручно, наші найближчі помічники змогли розпочати обговорення деталей зустрічі. З мого боку це була Хума Абедін – голова штабу, що опікувався моїми поїздками, – кмітлива, невтомна, люб'язна молода жінка, яка працювала в мене з часів мого перебування в Білому домі. З боку Обама це був Реджі Лав, колишній баскетболіст з Університету Дьюка, який рідко відходив від Барака. Між Хумою й Реджі працювала відкрита лінія зв'язку навіть у розпал кампанії, своєрідна лінія екстреного зв'язку; це, зокрема, давало змогу переможцеві кожної кампанії праймеріз – Бараківі чи мені – телефонувати суперників, визнати свою поразку й висловити свої поздоровлення. Ми зідзвонювалися з почуттям щиросердя й навіть безжурності, бо принаймні один із співрозмовників мав підстави для гарного настрою. Але чимало дзвінків були короткими, задля годиться. Після завершення матчу футбольні тренери зустрічаються в середині кромки поля, але вони не завжди обіймаються.

Нам треба було зустрітися десь подалі від уваги ЗМІ й поговорити, тому я зателефонувала своїй добрій приятельці, сенаторові Даяні Файн-стайн у Каліфорнії, й попросила її дозволу скористатися її вашингтонською домівкою. Я була там раніше й вважала, що нам вдасться потрапити туди й піти звідти, не привертаючи зайвої уваги. Цей викрут вдався. Я прослизнула, сидячи на задньому сидінні мікроавтобуса, який у кінці моєї вулиці різко повернув ліворуч на проспект Массачусетс, а вже далі можна було їхати без остороги.

Я приїхала першою. Коли прибув Барак, Даяна запропонувала нам по келиху каліфорнійського шардоне й залишила нас обох у вітальні, а ми вмостились біля каміна у кріслах один навпроти одного. Попри наші сутички впродовж минулого року, ми звикли поважати один одного на підставі нашого спільного досвіду. Балотування на пост президента вимагає інтелектуальних зусиль, виснажує емоційно й потребує великої фізичної витривалості. Але хоч якою шаленою була національна кампанія, це – наша демократія в дії, з усіма її вадами. Особиста участь у про-

цесі допомогла нам цінувати один одного вже за сам вихід «на арену», як казав Теодор Рузвельт, і за здатність поринути у справу до кінця.

На час нашої зустрічі я вже знала Барака чотири роки, два з яких ми постійно дебатували. Як і багатьох американців, мене вразила його промова на бостонському з'їзді Демократичної партії 2004 року. Раніше того року я підтримала його кампанію виборів до Сенату, надавши у розпорядження його фандрейзера наш дім у Вашингтоні та взявши участь у збиранні коштів у Чикаго. У моєму кабінеті в Сенаті – на подив для багатьох у цей час – я зберігала фото з тієї чиказької події, де були він, його дружина Мішель, їхні доньки і я. Фото досі було на тому самому місці, де я його лишила, коли після праймеріз повернулася в Сенат на штатну посаду. Як колеги ми разом працювали над низкою пріоритетних справ і над законами. Після урагану Катріна ми з Біллом запросили Барака приєднатися до нас у Г'юстоні разом з президентом Джорджем Г.В. Бушем та Барбарою Буш, щоб відвідати евакуйованих після шторму людей і зустрітися з чиновниками, відповідальними за менеджмент надзвичайних ситуацій.

Ми обоє були юристами, що починали як низові активісти, і займалися проблемами соціальної справедливості. На початку кар'єри я працювала у Фонді захисту дітей, реєструвала іспаномовних виборців у Техасі й представляла соціально незахищені вестви населення як юрист у програмі безкоштовної правової допомоги. Барак керував благодійним проектом допомоги місцевим церквам та організовував програми навчання для незаможних у південному районі Чикаго. У нас по-різному складалося життя і був різний досвід, але нас об'єднувала давня ідея, що громадська діяльність – це шляхетна справа, і ми глибоко вірили, що сутність американської мрії – хай би ким ви були і хай яким було ваше походження – якщо ви тяжко працюєте й дієте за правилами, ви маєте право забезпечити гарне життя собі й своїй родині.

Проте кампанії будуються на підкресленні розбіжностей, і наша кампанія не стала винятком. Попри нашу загальну угоду щодо більшості проблем, ми знаходили чимало причин не погоджуватись один з одним і використовували будь-який привід, щоб показати себе у вигіднішому світлі. І хоч я розуміла, що високі ставки політичних кампаній не для слабкодушних чи надто чутливих, і Барак, і я, і наші штаби накопичили чимало взаємних претензій. Настав час розрядити атмосферу. Ми змагалися за Білий дім, а тому країні й мені особисто було важливо не зупинятись.

Після кількох ковтків шардоне ми видивлялися один на одного, наче зніяковілі підлітки на першому побаченні. Нарешті Барак перебив ту ніяковість, пожартувавши з приводу моєї жорсткої кампанії проти нього. Після цього він попрохав мене допомогти об'єднати нашу партію для перемоги на президентських виборах. Він хотів, щоб ми незабаром з'явилися на людях разом і щоб національний з'їзд демократичної партії в Денвері засвідчив єдність і наступальність. І підкреслив при цьому, що хотів би, щоб і Білл допоміг нашій справі.

Я вже була вирішила йому допомогти, але хотіла ще залагодити деякі неприємні минулорічні моменти. Ми обоє повністю не контролювали всього, що говорилося й робилося під час наших кампаній, не кажучи вже про наших найзавятіших прибічників або політичну пресу, включно з численними блогерами. Зауваження, що лунали з обох сторін, включно з моїми власними, виривалися з контексту, та найдошкульнішим було безглузде звинувачення Білла в расизмі. Барак пояснив, що ані він, ані його команда до цього звинувачення не приєднувались. А щодо сексизму, який проявився під час кампанії, то я розуміла, що він є наслідком культурного й психологічного трактування ролі жінок у суспільстві, але мені й моїм прихильникам було від того не легше. У відповідь Барак дуже зворушливо розповів про боротьбу своєї бабусі в бізнесі й про те, як він пишається Мішель, Малією й Сашею та як сильно він бажає, щоб вони користувалися всіма й рівними правами в нашому суспільстві.

Щирість нашої бесіди обнадіявала й зміцнювала моє рішення підтримати його. І хоч я б воліла, щоб він допомагав мені, а не навпаки, та водночас я розуміла, що його успіх – найкращий спосіб реалізувати цінності й поступові політичні пріоритети, які я обстоювала останні два роки, й усе своє життя.

Коли він запитав, що треба зробити, щоб переконати моїх прихильників приєднатися до його кампанії, я відповіла, що треба дати їм час, але якщо також реальними зусиллями дати їм відчуття, що їх радо вітатимуть, – більшість приєднається до справи. Зрештою, відтепер він – прапорносець наших програмних дій. Вони могли зробити те саме, що і я: перейти від докладання всіх зусиль до перемоги над ним – до цілковитої підтримки його президентської кампанії. Власне, майже всі вони так і вчинили.

За півтори години ми висловили все, що хотіли сказати й обговорили наші подальші кроки. Пізніше увечері Барак прислав мені електро-